

ningslagene og jorden mellem de blotlagte fundamentsten udtørrede med efterfølgende udskridning til følge. De blotlagte jordlag søges nu stabiliseret ved etablering af nye lerpakninger. I forbindelse med restaureringsarbejderne gennemføres en ny bygningsarkæologisk dokumentation af de berørte bygningsdele.

Konferencen har modtaget støtte fra

Nordisk Kulturfond

På www.nordiskkulturfond.dk kan du læse mere om, hvordan du kan opnå støtte

3. Ny hjemmeside om bygningsarkæologi

Hjemmesiden www.buildings-archaeology.net er en helt ny hjemmeside om bygningsarkæologi. Det er tanken at præsentere følgende på hjemmesiden:

- hvad der findes af bygningsarkæologisk forskning i Norden (kort beskrivelse inkl. illustrationer).
- hvilke undervisningstilbud, der findes i Norden: kurser, programmer m.v. (kort beskrivelse, program, illustrationer).
- aktuelle arrangementer som f. eks. konferencer, foredrag etc.
- aktuelle undersøgelser og bygningsarkæologiske nyheder (nyhedsbreve).
- bygningsarkæologiske publikationer (kort beskrivelse med illustrationer) m.m.

Hjælp til med at gøre hjemmesiden til et spændende bekendtskab! Det er helt gratis at få lagt dit materiale ind på hjemmesiden, hvis det er relevant for ovenstående punkter. Tag kontakt med webmaster Ebbe Hædersdal for at høre nærmere eller for at abonnere på nyhedsbrevet om bygningsarkæologien i Norden. Email-adressen er ebbedal@yahoo.dk, telefon +45 66153599 eller mobil +45 24228920.

www.buildings-archaeology.net, nyhedsbrev nr. 1, 2007

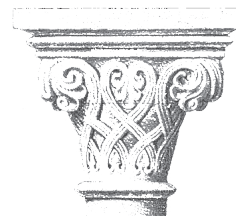
© www.buildings-archaeology.net og forfatterne.

Redaktion og lay-out: Ebbe Hædersdal.

Kopiering og eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Billedmateriale dog kun med tilladelse fra

rettighedsindehaverne.

News

www.buildings-archaeology.net

Nyhedsbrev nr 1, 2007

1. Skottenborg 9A i Viborg flyttet til Den gamle By!
 - 2a. Konferencen »Bygningsarkæologien før i tiden, i nutiden og i fremtiden«.
 - 2b. Eksempler på indlæg i fredagsprogrammet.
 - 2c. Eksempler på indlæg i lørdagsprogrammet.
 - 2d. Orkesteret Drive-In spiller ved festmiddagen.
 - 2e. Eksempler på ekskursionsmål.
3. Ny hjemmeside om bygningsarkæologi.

1. Skottenborg 9A i Viborg flyttet til Den gamle By!

I forbindelse med Den Gamle Bys kommende udvidelse med et 1900-tals kvarter, skal der samles bygninger ind fra perioden ca. 1880-1940. Det første gadehus er på nuværende tidspunkt skilt ad og opmagasineret på magasin, indtil det skal genopføres. Det drejer sig om Skottenborg 9A i Viborg, som blev opført på en i 1882 udstykket grund lidt vest for den gamle bygrænse og repræsenterer den lavere classes byggeri i perioden, hvor industrialiseringen og byernes voksevækst for alvor er i gang.

Huset blev formodentlig opført umiddelbart efter grundens udstykning, altså omkring 1882, og stod indtil 1924 i én etage med fuldt udnyttet tagetage. Der var indrettet fire lejligheder – to i stuen og to på loftet. I 1924 blev der bygget en etage ovenpå, men tagværket blev genanvendt som tagværk. Ydervæggene var – lidt overraskende, men sandsynligvis for at undgå sætningsskader – bygget som en trækonstruktion med indvendig bræddebeklædning og

udvendig skalmuring svarende til stueetagens ydermur. Herefter var huset indrettet med seks lejligheder. Ved denne ombygning blev der også ændret på stueetagen, hvor bl.a. en portgenemgang blev sløffet, og der blev indrettet en lille butik.

Forud for nedtagning af huset er der foretaget nøjagtige opmålinger bl.a. ved hjælp af totalsta-

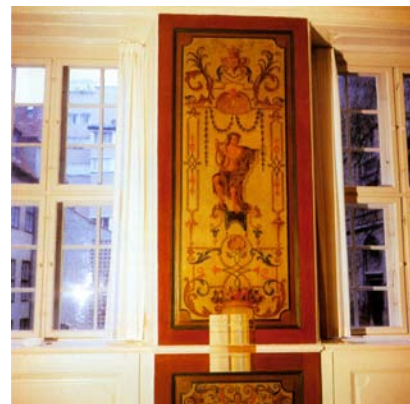
tion, hvilket giver en nøjagtighed på få millimeter. Dette er især vigtigt for facaderne, som blev skilt ad i større sektioner beklædt med en afstivning og flyttet i hele stykker – 14 i alt. Soklen skal

her genopføres med nøjagtig samme ujævnheder og sætninger, som oprindeligt, for at sektionerne kan passe dertil. Rumene blev opmålt med tommestok og laser-vatterlinje samt fikspunkter fra totalstationen. Hele opmålingen findes hermed tredimensionelt i AutoCAD.

Endvidere blev der foretaget bygningsarkæologiske undersøgelser for at fastlægge husets bygningshistorie samt de enkelte rums farver og tapeter. Hertil var Den Gamle Bys konservator, Nynne Sethia, tilknyttet projektet. Der dukkede mange spor af ændringer op, som f.eks. flytning, etablering eller tilmuring af døre og etablering eller fjernelse af skillevægge. Farveundersøgelserne var meget interessante. I et af køkkenene på 1. sal viste der sig f.eks. at være op til 19 malingslag siden 1924 og i en stue i stueetagen var der mindst 12-14 tapetlag oven på tre malingslag. Her var et helt århundredes tapetmoder bevaret. Det øverste malingslag var en interessant "panelbemaling" sandsynligvis fra omkring år 1900. I trappeopgangen fremkom der en fin kvaderbemaling fra før ombygningen i 1924. Bygningen havde heldigvis ikke været udsat for en gennemgribende renovering, hvor gamle spor forsvandt – selv ombygningen i 1924 berørte kun det, som ved den lejlighed skulle ændres.

Det er vigtigt at få undersøgt sådan en bygning grundigt og få udtaget så mange relevante prøver af puds, mørtel, farvelag og tapeter m.v., inden den bliver nedtaget, for selvom den skal genopføres med så mange af de oprindelige materialer som muligt, er noget af det eneste, der ikke kan komme med netop historien. Den ender i containeren sammen med puds, maling, tapeter og andre bygningsdele, som ikke kan reddes. Hvis man skal kalde sådan en bygning en museumsgenstand, er det faktisk dokumentationen, der er museumsgenstanden og selve bygningen et billede af museumsgenstanden – så autentisk som muligt.

Tekst og foto: Erik Bjerre Fisker, bygningsarkæolog, Den Gamle By.

gangen er placeret i husets midte i nord. Trapperummet ud for hovedindgangen gav adgang til de forskellige dele af huset. Mod øst lå den daglige bolig, mod vest de finere, repræsentative rum. I kælderen lå køkkenet og tjenestefolkene værelser. I loftsetagen fandtes yderligere et par stuer. Professorboligen er ligesom Konsistoriehuset særdeles veldokumenteret i universitetets arkivmateriale. Derfor kan de fleste bygningsarkæologiske iagttagelser i de to huse foruden døre, vinduer, paneler m.m. nøje tidsfæstes. En farvearkæologisk undersøgelse i 1992 afslørede over 20 farvelag i flere af rummene, og i den fine stue fandtes et smukt regencemaleri (ca. 1740) på et af vinduespanelerne.

Professorboligen. Regencemaleri. E. Hædersdal 1993.

Christiansborg, Absalonsborg og Københavns Slot (Kjeld Borch Vesth & Sisse Brandt, Nationalmus.).

I kælderen under det nuværende Christiansborg Slot ligger ruinerne af Absalons borg og Københavns Slot. Københavns første borg blev grundlagt af Biskop Absalon i 1167. Borgen blev opført på en lille holm udfor Købmændenes Havn. Borgen var jævnligt under angreb og blev i 1369 indtaget af hanseaterne og revet ned. København havde fortsat brug for beskyttelse, og umiddelbart efter 1369 blev der anlagt en ny borg, Københavns Slot, ovenpå resterne af Absalons borg. Slottets grundplan fulgte i udgangspunktet Absalons borg, men som årene gik voksede slottet opad og udad. I 1731 blev Københavns Slot revet ned, ganske få år efter en omfattende ombygning.

I forbindelse med opførelsen af det nuværende Christiansborg i 1907, dukkede ruinerne af de to gamle ringborge op. Allerede i 1902 var man ved en mindre arkæologisk udgravning stødt på resterne af Blåtårn, fangetårnet på Københavns Slot. Da der nogle år senere blev gravet ud til etablering af fundament under det nye slot, blev ruinerne af en hvid kridtstensmur blottlagt. Kridtstensmuren passede ikke umiddelbart ind i grundplanen for Københavns Slot, og det stod hurtigt klart, at der var tale om resterne af Absalons Borg. Det blev efterfølgende besluttet at frilægge og overdække ruinerne af de to tidligere slotte, og siden 1924 har ruinerne været offentligt tilgængelige. Fra Absalons borg ses i dag dele af borgens ringmur samt fundamenter og bygningsdele fra flere teglstenshuse indenfor ringmuren. Der er desuden bevaret brønde, bageovn samt resterne af to tårne opført på ringmurens udvendige side. Fra Københavns slot er i dag bevaret dele af fundamentet fra den oprindelige ringmur, enkelte bygningsrester indenfor ringmuren samt betydelige murrester af borgens fangetårn, Blåtårn.

Ruinerne under Christiansborg. Foto Nationalmuseet.

Nationalmuseet gennemfører for tiden en restaurering af ruinerne, idet dele af ruinen var statisk ustabil. Under udgravningen i 1907-18 havde man blottlagt opfyldningslag under det bevarede murværk og ladet fyldlagene stå synlige i udstillingen. Udstillingskælderens klima bevirkede, at opfyld-

set, medens den vestligste tredjedel stadig tilhørte skatmesterens residens. Denne ordning varede ved til 1669, hvor Konsistorium endelig overtog hele huset. Spor i Konsistoriehusets sydfacade og skriftlige kilder antyder, at huset oprindeligt havde et større rum mod vest og et mindre mod øst foruden rummet i østbygningen. Ruminddelingen ændredes ved Konsistoriums indflytning i 1563 til et mindre rum mod vest og et større mod øst. Ved Konsistoriums endelige overtagelse gennemførtes en større ombygning i 1671, og en tavle med det kongelige monogram blev opsat på sydfacaden. Det lille tøndehvævede kælderrum i østbygningen blev i en lang periode brugt som studenterfængsel – med sikkerhed fra 1608; men meget tyder på, at denne funktion strækker sig tilbage til omkring 1570. Væggene i det lille kælderrum er forsynet med indridsede navne på studenter fra 16- og 1700-årene, som her har måttet tilbringe en tid.

Professorboligen.

Professorboligen, nabohuset mod vest, fremtræder i dag nærmest som et barokhus, men har betydelige rester af et middelalderligt stenhus i sine tykke mure. Professorboligen er ca. 19,5 meter lang og 10,5 meter dyb. Den er bygget op mod Konsistoriehuset uden en selvstændig østgavl, hvor de to bygninger møder hinanden. Da Professorboligen er dybere end Konsistoriehuset, har den dog en lille gavlstump i nord, der er sammenbygget med Konsistoriehusets vestgavl. Professorboligens middelalderlige forgænger har således været yngre end Konsistoriehuset. Ligesom dette har den en kælder-kamin, hvoraf der kun er bevaret de borthuggede rester. I fylden ved kaminens fundament er der fundet rester af fuglebens, og det synes derfor sandsynligt at her har været tilberedt mad.

Øverst tv. Professorboligen og Konsistoriehuset fra syd. Emil Clausen. fot. o. 1900, Det kgl. bibliotek. Øverst th. Kaminfundament i Professorboligens kælder. Ebbe Hædersdal foto 1985. Nederst th. Hovedtrappen med farveafdækning. Lene Larsen. fot. 1991. Se også fotos s. 3.

Professorboligen fungerede som tidligere nævnt sammen med Konsistoriehuset som residens først for universitetets skatmester, siden for kommunitetets økonomus. Først i en 1815 blev bygningen til professorbolig. I 1728 gik store dele af bygningen op i flammer i forbindelse med Københavns bybrand. Den nuværende bygning opførtes over resterne af den middelalderlige forgænger i 1729-32. Huset har én etage over kælderen og en udnyttet loftsetage. Hovedind-

Det Kongelige Danske Kunstakademi Kunstakademiets Arkitektskole

2a. Konferencen »Bygningsarkæologien før i tiden, i nutiden og i fremtiden«.

Som det sikkert vil være dette skrifs læsere bekendt er Institut I på Kunstakademiets Arkitektskole i København den 13-15. april 2007 vært for en nordisk konference om bygningsarkæologi. Konferencens titel er "Bygningsarkæologien før i tiden, i nutiden og i fremtiden." Har du endnu ikke set programmet, vil du kunne finde det på www.buildings-archaeology.net.

Tilmeldingsfrist:
15. marts

Konferencens mål er:

- at udvikle samarbejdet mellem de faggrupper, der arbejder med bygningsarkæologi som et vigtigt redskab i formidlingen og forvaltningen af den arkitektoniske kulturarv – arkitekter, bygningsarkæologer, etnologer, konservatorer, kunsthistorikere, antikvarier og andre interesserede fra museumsområdet.
- at få mere liv og struktur i samarbejdet mellem de nordiske lande.
- at skabe interesse blandt studerende for faget.
- og ikke mindst at få etableret et nordisk forum for bygningsarkæologi, som fremover vil kunne udbrede kendskabet til faget, tage initiativer til debatter om fagets fremtid, fælles eller parallelle forskningsprojekter i nordiske lande, nyhedsbreve, fælles publikationer etc.

Med forelæsninger, diskussioner og uformelt samvær skulle konferencen give rig lejlighed til at vende tanker om fagets rolle i formidlingen og forvaltningen af kulturarven, i restaurering, i teori og i praksis og ikke mindst til at etablere nye kontakter.

Der er nu tilmeldt 100 deltagere; men du kan stadig nå at melde dig til! Tilmeldingsfristen er 15. marts 2007. Max. 180 deltagere! På hjemmesiden kan du læse om, hvordan du tilmelder dig og om konferencens baggrund. I det følgende vil du finde eksempler på indlæggene i de to første dages program samt beskrivelser af nogle af ekskursionsmålene. **Send også gerne forslag til indlæg!**

Professorboligen. Kbhs uni. Farveafdækning. Larsen 1991. Bygningsark. spor. Graversgaard 1992.

2b. Eksempler på indlæg i fredagsprogrammet

Lars Bock, arkitekt, lektor ved Arkitektskolen i Århus, Danmark

Bygningsforståelse – et led i en skabende proces.

Bygningsarkæologi og bygningsforskning kan ses som selvstændige discipliner, der sammen med andre fag og forskningsområder bidrager til forståelse af vores bygningskultur – ja, til en fornyet eller revideret forståelse af arkitekturhistorien. Imidlertid er det oftest aktuelle indgreb i en historisk bygning, der er årsagen til at undersøgelser bliver foretaget. Undersøgelserne igangsættes som forarbejder

T.v. »Kontorsiloer« i lade fra 1850. T.h. Boliger i fredet svinestald på Bidstrup Hovedgård. Illustrationer: Lars Bock.

til projekter kan være mere eller mindre grundige, og det kan være endog meget forskelligt, hvilke tidsrammer bygningsarkæologen har at arbejde i, men det er et fælles træk ved alle undersøgelserne, at de griber ind i de valg, der siden bliver truffet i det efterfølgende projekt. Viden og holdninger brydes med hensyn til arkitektur og til nutidige nyttebetragtninger. Indlægget vil belyse hvorledes fagdisciplinen ”bygningsarkæologi” søges indpasset i undervisningen på Institut III ved Arkitektskolen i Aarhus. Her er det muligt at vælge en uddannelse, der samler metodeindlæring, feltarbejde i praksis, rapportskrivning, bevaringsvurdering, programmering og projekt i en samlet proces over to adskilte semestre. Indlægget vil kredse om forholdet mellem på den ene side viden om objektet og på den anden side skabende formgivning.

Niels-Erik Jensen, museumsinspektør, arkitekt. Nationalmuseet, Danmark

Digital dokumentation.

Indlægget vil være en case-story om dokumentation. Om hvordan Frilandsmuseet forsøger at finde vej fra de meget personlige målblade med fluebensnoter, skitser og kaffepletter til den digitale/elektroniske dokumentation – uden at miste kontakten med bygningen.

For bygningsarkæologer er opmåling det grundlæggende værktøj for dokumentation af en bygning. Opmålingen giver det praktiske produkt, der gør det muligt at projektere på bygningen efterfølgende, men opmålingsprocessen giver først og fremmest bygningsarkæologen tid i bygningen til at lære den at kende og ”læse” dens historie.

Frilandsmuseet er et bygningsmuseum, hvor dokumentationen af dem er grundlaget for deres flytning

Jesper Risager (guitar), Dan E Rasmussen (Keyboard), Anders Brits (Bas) og Søren Risager (Trommer). Orkesteret skiftede navn til Drive-In og begyndte med at spille poprock musik med danske tekster. Efterfølgende begyndte Drive-In at spille cover-numre af 50'ernes og 60'ernes musik samt en del R & B.

Drive-In har spillet på flere restauranter, caféer, værtshuse og diskoteker rundt om i Danmark, og har desuden haft flere engagementer i Spanien. Drive-In har nu et meget blandet repertoire på over 150 numre.

2b. Eksempler på ekskursionsmål

Konsistoriehuset og Professorboligen, Københavns Universitet (Ebbe Hædersdal).

Ved Frue Plads ligger universitetsfirkanten med universitetets hovedbygning. Midt i karréen finder vi to interessante huse: Konsistoriehuset og Professorboligen.

Konsistoriehuset.

Konsistoriehuset er det eneste af oprindelig tre stenhuse i Universitetsfirkanten, der har bevaret sit middelalderlige ydre. Huset, der er opført i munkeforbandt, måler omkring 13 meter i længden og ca. 8 meter i dybden. Mod øst har huset en lille udbygning, der strækker ca. 3,5 meter frem fra østgavlen. Huset har én etage over en krydshvælvet kælder, der er forsynet med noget så usædvanligt for kældre som en kamin. Den lille østudbygning har et tøndehvælvet kælderrum, medens den i stueetagen er overdækket af et krydshvælv. Der er rester af røgkanaler i begge gavle. Konsistoriehuset har bevaret dele af sit middelalderlige tagværk af egetræ, som dendrokronologisk er dateret til ca. 1480. Tagværket var af den type, som kaldes for en langstol eller en kongestol, og er det indtil nu ældste daterede eksempel på denne type, som især optræder i Østdanmark.

Huset indgik sammen med de øvrige stenhuse i den middelalderlige bispegård, som i 1539 kom i Universitetets eje. Sammen med naboet, Professorboligen, fungerede det til langt ind i 1600-årene som residens – først for universitetets skatmester, siden for kommunitetets økonom (1572). Kommunitetet var en kongelig stiftelse fra 1569, som skulle anvende overskuddet fra sine landejendomme til bespisning af studenter. Navnet er stadig knyttet til den lange bygning mod Nørregade vest for Professorboligen. I 1563 var Konsistorium – universitetets øverste styrende organ – dog flyttet ind i den østligste to tredjedel af Konsistoriehu-

ning. Spesielt gjelder dette ved bygninger hvor en har lite arkivmateriale å støtte seg til. Jeg vil her peke på noe som kanskje kan utvikles til en metode for å tolke konkrete bygningshistoriske spørsmål – og i noen tilfeller bli oppmerksom på spørsmål som ikke en gang er blitt stilt. Metoden forutsetter et premiss som det nok fremdeles råder stor uenighet om, nemlig hvorvidt matematisk baserte metoder – geometri og/eller tallforhold – er benyttet i planleggingen av før-moderne bygninger. Ved analyse av målforhold i to norske middelalderkirker mener jeg å kunne forklare tidligere uløste problem ved bygningshistorien, bl.a. ved en sannsynliggjøring av noen opprinnelige intensjoner i planleggingen.

Kristiansten festning. Foto Dag Nilsen, NTNU.

Eir Grytli, sivilarkitekt, professor, dr. ing., Institutt for Byggekunst, historie og teknologi, NTNU
Kristiansands Bastion – bygningsarkeologi med slåmaskin.

Høsten 2006 samarbeidet 10 arkitektstudenter og 12 studenter ved Masterstudiet i kulturminneforvaltning ved NTNU, med en bygningshistorisk dokumentasjon og analyse av Kristiansten festning i Trondheim, bygget 1682. Arbeidet var første steg i en semesteroppgave hvor arkitektstudentene etterpå prosjekterte forslag til ulike tiltak/inngrep for nye aktiviteter på festningsområdet. Dokumentasjonen var utført i 5 tverrfaglige grupper, en av gruppene arbeidet med Kristiansands Bastion. Bastionen er del av festningen som ikke har blitt vedlikeholdt siden nedleggelsen i 1816. Den ligger i dag nærmest bare som en forhøyelse i landskapet, og svært få av byens befolkning er i dag klar over at dette er en del av et vesentlig større festningsanlegg som en gang lå her. Gjennom kombinasjoner av kildestudier – skriftlige kilder, foto, kart, intervju m.m. – og feltstudier, som her nærmest fikk karakter av ordinær arkeologi, rekonstruerte studentene en digital modell av bygningskomplekset på bastionen. Dagen etter innleveringen av oppgaven fikk de tilgang på et fotografi fra 1859 som i stor grad bekreftet deres teorier.

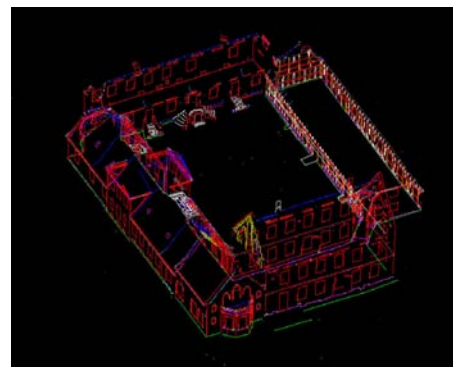
Arbeidet har hatt stor interesse for festningens eier, Nasjonale Festningsverk – en avdeling av Forsvarsbygg. Det har ført til økt oppmerksomhet og videre undersøkelser omkring denne glemte delen av Kristiansten festnings historie.

2d. Orkesteret Drive-In spiller ved festmiddagen.

Når konferencedeltagerne har haft lejlighed til at nyde maten i Arbejdermuseets festsal byder orkesteret Drive-In på musik fra 50'erne og 60'erne og måske også nogle numre fra 70'erne og 80'erne. Her har du lidt information om orkesteret, som spiller i to timer.

I 1984 dannede Jesper Risager (guitar) og Dan Rasmussen (keyboard) orkesteret Sphinx med selvskrevne melodier i den hårde rockgenre. Fra 1985 har orkesteret bestået af følgende musikere:

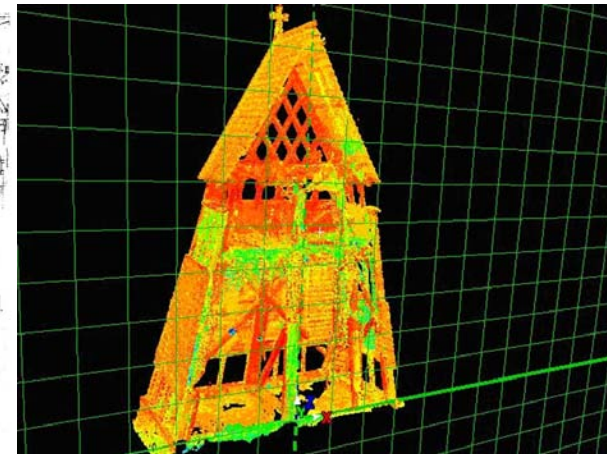
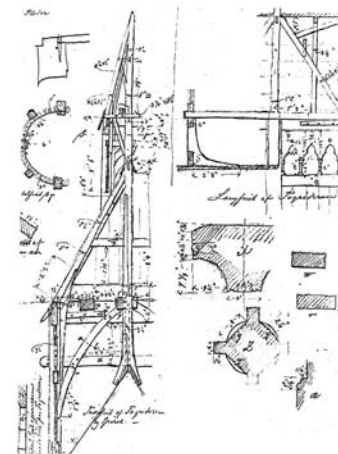
Herregården Nørre Vosborg. T.v. Digital dokumentation. T.h. Digital dokumentation forarbejdet til formidling. Frilandsmuseets tegnestue 2004.

og genrejsning, for forskningen i dem, for deres pleje og vedlikehold og endelig er dokumentationen basen for den viden, museet skal videregive til vores publikum.

Ola Storsletten, arkitekt, dr. ing., Norsk institutt for kulturminneforskning, Norge.

Bygningsarkeologien i Norge. Historik og utfordringer.

Bygningsarkeologi – i form av detaljerte undersøkelser og dokumentasjon av historiske bygninger – har en lang tradisjon i Norge. Til venstre oppmålingsskisser av den tidligere Nes stavkirke, som

G.A. Bull gjorde med enkle hjelpemidler i 1855. Det oppmålingen eventuelt mangler i nøyaktighet, tar den til fulle igjen i sin detaljrikdom og i forståelsen for sammenhengen mellom de enkelte deler av konstruksjonen.

Til høyre et skannet snitt gjennom støpulen ved Borgund stavkirke, som ble utført av firmaet Fugro a/s i 2004. Innmålingen av de mange detaljer er gjort med stor nøyaktighet og ble utført imponerende raskt. For den som driver bygningsforskning betyr den nye teknologien et stort skritt framover. Samtidig er det viktig ikke å tape nærkontakten med objektet!

Mosjøen f.v., et avtryk av et hus; Sjøgata 23e; prefabrikkert hustørring. Foto. Dag Nilsen. NTNU.

Hans Jacob Hansteen, tidl. professor i Trondheim, tidl. byantikvar i Oslo, Norge
Bygningsarkeologien i Norge. Den praktiske anvendelse og begrunnelse.
 Det dreier seg om å "lese" og avdekke tekniske, funksjonelle, arkitektoniske og historiske identiteter.

Påstander

- Kunnskap om disse egenskaper/identiteter er strengt nødvendige dersom vi skal kunne behandle en bygning rasjonelt.
- Erverv av kunnskap om én av disse egenskapene fører alltid med seg kunnskap om én eller flere av de andre.
- I Norge er det ikke tilstrekkelig tradisjon for eller krav om systematiske rapporter og publisering.

Ut fra eieres og brukeres synspunkt er teknisk og funksjonell identitet og tilstand de kritiske faktorene. Derfor vil integrerte undersøkelser som primært er begrunnet med tekniske og funksjonelle behov/argumenter ha lettest for å få gjennomslag hos byggherre/bevilgende myndigheter. For å promotere bygningsarkeologiens anvendelse bør vi altså tale om bygningsundersøkelser med under- og innordnet, men nødvendig bygningsarkeologi.

Barbro Sundnér, middelalderarkæolog, fil. dr., docent, Lunds universitet, Sverige
Bygninger i et arkæologisk perspektiv.
 Grænserne for det arkæologiske forskningsfelt udvides både i henseende til de tidsperioder, man studerer og det materiale, der arbejdes med. Bygninger af forskellig art og fra forskellige tider bliver et stadig vigtigere kildemateriale i den arkæologiske forskning. Med nye holdninger er der også udviklet nye dokumentationsmetoder, som tillige har påvirket bygningsarkæologien. Bygninger behandles dog ud fra helt andre antikvariske vurderinger. Her stilles ikke krav på problembaserede undersøgelsesplaner, som man bl.a. kender det fra arkæologiske udgravninger, selvom bygninger aldrig kan siges at være fuldstændigt undersøgte.

2c. Eksempler på indlæg i lørdagsprogrammet
 Kirstine Haase, stud. mag., Afd. for middelalder- og renæssancearkæologi, Århus universitet.
Nørre Vosborg i tid og rum – en bygningsarkæologisk undersøgelse.

Siden 2004 har herregården Nørre Vosborg været genstand for en omfattende restaurering. Nørre Vosborgs hovedbygning er fredet, og er en af Vestjyllands få herregårde, med middelalderlige bygningsrester. Foranlediget af den store istandsættelse har en gruppe forskere fra Aarhus Universitet, Dansk Center for Herregårdsforskning samt Holstebro Museum og Ringkøbing Museum søsat et 4-årigt forskningsprojekt med Nørre Vosborg som omdrejningspunkt. Projektets navn er "Nørre Vosborg i tid og rum – en tværfaglig, videnskabelig undersøgelse af herregårdens omgivelser fra vikingetid til i dag. Som led i dette projekt er der sideløbende med restaureringen foretaget bygningsarkæologiske iagttagelser, der hovedsagelig har omfattet herregårdens firfløjede hovedbygning. Ved første øjekast kan man umiddelbart konstatere at de fire fløje repræsenterer hver deres periode i dansk arkitekturhistorie fra senmiddelalder til i dag. Ved hjælp af enkelte arkæologiske undersøgelser på voldstedet, resultaterne af de bygningsarkæologiske undersøgelser og arkivstudier har det været muligt at gå et lag dybere og på den måde rekonstruere Nørre Vosborgs bygningshistorie.

I kraft af det tværfaglige samarbejde vil det på længere sigt være muligt f.eks. at se udviklingen i herregårdens bygningshistorie i relation til områdets forhistorie, ressourcer og de forskellige familier, der gennem tiderne har beboet Nørre Vosborg.

Dag Nilsen, sivilarkitekt, 1. amanuensis, Institutt for Byggekunst, historie og teknologi, NTNU
 Trondheim, Norge

En »spekulativ« metode i bygningsarkeologi?

I arbeid med å utlede en bygnings historie vil det ofte dukke opp problematiske spor, hvor man er henvist til å gjøre mer eller mindre velfunderte gjetninger, og ikke sjelden kan i og for seg plausible begrunnelser for en mulig løsning stå i motsetning til like plausible begrunnelser for en annen løs-

T.v. Stavanger Domkirke. Plan. T.h. Vaernes kirke. Plan.

